

Jarosław A. Sobkowiak, Krzysztof Filipowicz

Od Redakcji

Studia Theologica Varsaviensia 53/1, 7-10

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OD REDAKCJI

Współczesną refleksję na temat małżeństwa i rodziny usiłuje się często opisać słowem-kluczem „kryzys”. Takie ukierunkowanie refleksji ma oczywiście sens, jeśli odpowie się na dwa pytania szczegółowe: kryzys „czego” i „dlaczego”? Pierwsze pytanie zmusza do bardziej krytycznego opisu fenomenu rodziny, a w jej kontekście rodziny chrześcijańskiej. Istotne są w tym opisie takie płaszczyzny jak kulturowa, socjologiczna, psychologiczna. Niemniej kontekstem dopełniającym jest kontekst teologiczny i sakramentalny. Czego jest to zatem kryzys: czy rodziny w jej wymiarze rzeczywistym i przeżywanym, czy raczej kryzys pewnego ideału i sposobu opisu rodziny. Wydaje się jednak, że nie chodzi wyłącznie o formę opisu. Chodzi o to, co jest istotą rodziny chrześcijańskiej, o jej wymiar sakramentalny. W kontekście Synodu poświęconego rodzinie warto po raz kolejny uświadomić sobie, że łatwo sprowadzić refleksję do dwóch skrajnych postaw: diabolizacji problemu i jego banalizacji. Faktycznie chodzi jednak o to, by wyrwać rodzinę współczesną z pewnej sytuacji patowej, jaka rozgrywa się pomiędzy modelem idealnym a faktycznie przeżywanym. Może tą właśnie perspektywą jest horyzont duchowy i sakramentalny? Pozostaje wierzyć, że dyskusje synodalne nie zostaną sprowadzone do tradycyjnych punktów spornych (na przykład komunii sakramentalnej w związkach niesakramentalnych), ale ukażą na nowo pewien szczyt dążeń ludzkiej miłości, jakim jest sakramentalny wymiar małżeństwa jako podstawy rodziny chrześcijańskiej. Mamy też nadzieję, że nie uprzedzając ostatecznego kierunku soborowych prac, przypomnimy kilka istotnych kierunków dla refleksji nad rodziną współczesną.

Jako pierwszy w bieżącym numerze prezentujemy artykuł ks. A. Kobylińskiego, dotyczący wpływu rewolucji antropologicznej

na współczesne rozumienie małżeństwa i rodziny. Autor zwraca uwagę, że na współczesny kryzys mają wpływ m. in.: atak na życie ludzkie w momencie jego poczęcia i śmierci, ideologia gender w życiu publicznym, szkolnictwie i mediach oraz postępująca akceptacja w tzw. nowych prawach człowieka, dotyczących nowego rozumienia małżeństwa, rodziny, płodności i seksualności. Panorama problemów jest znaczenie szersza i bierze początek w sekularyzacji małżeństwa i rodziny, degradującej niekiedy byt ludzki do poziomu bytu odczuwającego, nie różniącego się za wiele od zwierząt. Mamy też do czynienia ze środowiskami jawnie atakującymi nie tylko doktrynę kościelną w tym względzie, ale w ogóle dotychczasowy model funkcjonowania małżeństwa i rodziny. Stąd, pyta dramatycznie Autor, czy istnieją jeszcze zasady i wartości nienegocjowalne?

Swoistą kontynuację tych rozważań znajdziemy w kolejnym artykule, autorstwa ks. Cz. Parzyszka, który, podobnie jak poprzednik, zgadza się, że dechrystianizacja stanowi wielkie wyzwanie dla Kościoła. Wielką nadzieję pokłada w nowej ewangelizacji, która, jak głosi tytuł artykułu, powinna dokonać się właśnie, a może przede wszystkim, w rodzinie i przez rodzinę. Konkretną pomoc Autor znajduje w nauczaniu św. Jana Pawła II i Benedykta XVI. Papieże wskazali zbiór podstawowych wartości, stanowiących „Ewangelię rodziny”, te zaś były punktem wyjścia podczas Światowych Spotkań Rodzin (1994-2012) i – spodziewa się Autor – doczekają się za pewne kontynuacji w zapowiedzianym przez papieża Franciszka Synodzie Biskupów poświęconym problemom współczesnych małżeństw i rodzin.

Kolejny artykuł, autorstwa ks. K. Jeżyny, omawia zadania chrześcijańskiej rodziny w misji nowej ewangelizacji. Twórczy udział rodziny we wspólnotie eklezjalnej i społecznej ma tutaj szczególne znaczenie. Rodzina, żyjąc w świętości, sama dostępuje zbawienia, a poprzez świadectwo wobec świata staje się wspólnotą zbawiającą. Tworzenie takich wyjątkowych wspólnot – *communio personarum* – gdzie dokonuje się służba życiu i świadome posłannictwo wobec Kościoła i świata, staje się czytelnym świadectwem wielkości chrześcijańskiego powołania.

Dominujący ton zagrożeń dla rodziny i Kościoła, każe postawić pytania o nadzieję. Ks. P. Bortkiewicz, analizując wybrane

wypowiedzi papieży, upatruje ją przede wszystkim w wierze opartej na słowie Bożym, sakramentach, w których konkretyzuje się powołanie do świętości i w miłości rozumianej jako służba drugiemu człowiekowi. Kościół i jego doktryna – konkluduje Autor – stają się dzisiaj, wobec kultury beznadziei, autentycznym znakiem nadziei dla rodziny, a w konsekwencji także dla świata.

Dział z artykułami zamykają rozważania A. Piwko, poświęcone rodzinie muzułmańskiej skonfrontowanej z podobnymi współczesnymi problemami, wobec których stają także i chrześcijanie. Ostatecznie, kultura konsumpcjonizmu i egoizmu jest niebezpieczeństwem dla każdej religii, dlatego miejscem, w którym winny być kształtowane wartości moralne oraz etyczne, musi być rodzina. Edukacja ta może być następnie kontynuowana i uzupełniana przez wspólnoty i instytucje religijne.

Dział *Varia* otwiera artykuł ks. K. Filipowicza. Analiza liturgiczna adwentowych modlitw wstawienniczych *Liturgii Godzin* przybliży bogactwo tych wciąż niedocenianych tekstów dla duchowego życia wiernych. Napięcie ducha, jakie rodzi się w wyniku oczekiwania na przyjście Pana podczas Bożego Narodzenia i Paruzji, pozwala nazwać chrześcijanina człowiekiem Adwentu.

W kolejnym artykule ks. K. Niewiadomski zestawia ludzkie prawo i pragnienie do posiadania dobrej sławy, tak jak je rozumieli średnio-wieczni teolodzy: św. Tomasz z Akwinu i bł. Duns Szkot, z pojmowaniem, jakie zachodzi we współczesnym personalizmie. Prawidłowe relacje międzyludzkie są warunkiem pełni życia osobowego i rozwoju człowieka. Restytucja dobrej sławy jest konieczna, aby osoba mogła na nowo budować wspólnotę, jako jej pełnoprawny członek oraz bez przeszkód wzrastać ku Bogu.

Kolejny artykuł, autorstwa ks. J. Tomaszewskiego, dotyczy deprecjonowanej współcześnie cnoty czystości. Za punkt wyjścia rozważań została wybrana inspiracja duchowa bł. Johna H. Newmana. Autor koncentruje swe rozważania na aspekcie niewinności i aspekcie restytucji, czyli odzyskiwania tego, co zostało utracone przez grzech. Jeden i drugi sposób praktykowania cnoty czystości jest niczym innym, jak realizacją chrześcijańskiego powołania do świętości.

Artykuł A. Rujner dotyczy reinterpretacji aktu wiary wobec wyzwań nowych ateistów, reprezentowanych przez R. Dawkinsa, Ch. Hitchensa, D. Dennetta i S. Harrisa. Autorka przypomina, że wiara i rozum nie muszą być skonfliktowane, a wręcz przeciwnie, powinny ze sobą współpracować. Co więcej, rozumna wiara wytrzymuje konfrontację z postulatami nowych ateistów. Ich lęki, pragnienia i bunty mogą zostać oświetlone przez Ewangelię w sposób odpowiedni do potrzeb współczesnego świata. Należy, konkluduje Autorka, zachować zdrowe relacje między wiarą i rozumem tak, aby człowiek miał racjonalne wsparcie na drodze do Boga, przy nazwaniu i zachowaniu tego, co rzeczywiście jest tajemnicą, a nie tego, czego jeszcze człowiek nie zdołał odkryć.

Dział Varia kończy artykuł ks. K. Kietlińskiego, dotyczący moralności w formacjach socjo-ekonomicznych. Jak dotąd, zauważa Autor, żadna z omawianych formacji nie wypracowała idealnego systemu moralnego, stąd jawi się potrzeba podejmowania takich prób. Wyznacznikiem postępu w tego typu formacjach będzie zawsze harmonijny rozwój osoby i społeczeństwa budowanego na Bogu i Jego nauce.

W bieżącym numerze prezentujemy dwie recenzje. Pierwsza z ich, autorstwa ks. Bogdana Poniży, omawia monografię ks. Janusza Kręcidły z zakresu egzegezy antropologiczno-kulturowej nt. honoru i wstydu w interpretacji Ewangelii. Recenzent przyznaje, że zastosowanie nowych metod interpretacyjnych pozwoliło odkryć nieznane pokłady znaczeniowe analizowanych tekstów. Kolejna recenzja, autorstwa Bartosza Wieczorka, przybliży czytelnikom publikację Anny Kubiak z zakresu antropologii umierania i żałoby w świecie późnej nowoczesności. Zachodzące przemiany w podchodzeniu do fenomenu śmierci są w podskórny sposób obecne w publicznym dyskursie. Rozumienie tych zjawisk jest niezbędne, by kompetentnie w takim dyskursie uczestniczyć.

Jak zwykle zamieszczamy kronikę Wydziału Teologicznego za okres VII – XII 2014.

Jarosław A. Sobkowiak MIC, ks. Krzysztof Filipowicz